

PROSEMINARIA I SEMINARIA MAGISTERSKIE 2022/2023

dla studentów kierunku **filologia polska**

prof. UAM dr hab. Agnieszka Czyżak

Zakład Poetyki i Krytyki Literackiej

agnieszka.czyzak@amu.edu.pl

Termin konsultacji proseminaryjnych: wt. 13:30-15:00, sala 224

Polska literatura powojenna – pytania o tożsamość, inność, osobność

Literatura polska powstała po II wojnie światowej musiała zmagać się z opisaniem świata i człowieka po katastrofie cywilizacyjnej. Pisarki i pisarze na najrozmaitsze sposoby podejmowali problem tożsamości – pokazywali zbiorowe więzi, życie wspólnot i lokalnych społeczności, procesy identyfikacji, nie stronili jednak od tematów inności, obcości czy osobności. Determinowani przez warunki zewnętrzne, ale niezmiennie walczący o artystyczną niepodległość, udzielali różnych odpowiedzi na pytanie o kondycję ludzką we współczesnej im epoce – innych w latach powojennych, w PRL-u, w epoce transformacji czy teraz, w wieku XXI. Niezależnie od przynależności rodzajowej i gatunkowej utworów, można czytać je nie tylko w porządku historycznoliterackim, ale także z perspektywy dzisiejszej samoświadomości (jednostkowej i zbiorowej), przy użyciu dowolnie wybranej, jednej z wielu dostępnych dziś strategii badawczych. Warto jednak przede wszystkim zadawać twórcom i ich dziełom nowe pytania i włączać przeznaczone do analizy i interpretacji teksty w nieoczywiste porządki lekturowe.

prof. dr hab. Michał Januszkiewicz
Zakład Semiotyki Literatury
janus@amu.edu.pl

Termin konsultacji proseminaryjnych: wt. 11:30-13:00, sala 227

Wolność, autentyczność, miłość. Poszukiwanie sensu egzystencji w literaturze i w filmie

Tematyka seminarium zorientowana będzie wokół egzystencjalnych problemów i wyzwań dotyczących poszukiwania sensu życia i związanej z nimi dramatycznej koncepcji człowieka uwikłanego w spory ze światem: „Ja jestem sam, a oni są wszyscy” (Fiodor Dostojewski). Nie ma nic dziwnego w tym, że świat życia społecznego skonstruowany jest za sprawą rozmaitych norm (obyczajowych, moralnych, społecznych itp.), reguł życia i wzorów – kulturowych i osobowych. Nie wszyscy jednak potrafią się wśród tych reguł i norm odnaleźć. Jedni dochodzą do rozumienia tych norm, wzorów i reguł na drodze buntu i indywidualizacji, inni – outsiderzy i antybohaterowie – pozostają na zawsze w sferze obcości i wykluczenia.

Zajęcia seminaryjne skupiać się będą wokół problemów zainicjowanych przez romantyzm (Byron, Mickiewicz, Puszkina, Lermontowa i in.), rozwijanych w dobie realizmu i modernizmu (Dostojewski, Tołstoj, Strindberg, Witkacy), oraz kontynuowanych w wieku XX przez egzystencjalizm (Camus, Sartre, Hermann Hesse), ruch angry men (John Osborne, John Wain, Elia Kazan), skończywszy na prozie Michela Houellebecqa. W obszarze kinematografii sięgniemy m.in. do polskiej szkoły filmowej i kina moralnego niepokoju.

Seminarium będzie mieć charakter interdyscyplinarny i połączy obszary takie jak filozofia, literatura i socjologia.

Pod względem metodologicznym zajęcia mieścić się będą w obszarze fenomenologii hermeneutycznej i filozofii literatury.

Dla wszystkich, lecz nie dla każdego!

Serdecznie zapraszam!

prof. dr hab. Katarzyna Kuczyńska-Koschany
Zakład Badań nad Tradycją Europejską
eadem@amu.edu.pl

Termin konsultacji proseminaryjnych: śr. 15:15-16:45, sala 406

Żydzi polscy i niemieccy w XIX i XX wieku – twórczość literacka, tożsamość, kultura

Podczas dwuletniego seminarium magisterskiego chciałabym zaproponować poszerzenie i pogłębienie wiedzy na temat Żydów / Żydówek polskich i niemieckich (a także austro-węgierskich – niemieckojęzycznych). Jest to niebywała, fascynująca twórczość i dzieje (losy), wiążące się kolejno z emancypacją Żydówek i Żydów w tych krajach podczas tzw. Haskali (oświecenia żydowskiego), jak i przez cały XIX wiek – do równoczesnych narodzin nowoczesnego antysemityzmu i myśli syjonistycznej (Teodor Herzl), przez I wojnę światową, międzywojnie, II wojnę światową i czas Zagłady, aż po szeroko pojętą współczesność (kiedy powstaje państwo Izrael – 1948, odradza się życie kulturalne Żydów polskich tuż po wojnie, a potem – po serii pogromów – zostają oni ponownie pozbawieni praw obywatelskich w roku 1968; kiedy w Niemczech i w Austrii trwają rozliczenia powojenne, a jednocześnie pojawia się neonazizm i antysemityzm nowego typu, aż do czasów najnowszych – czasów trzeciego pokolenia po Zagładzie).

Ponieważ proponuję seminarium obejmujące kulturę, tożsamość i twórczość literacką wszelkich gatunków (poezja, proza, dramat, literatura dokumentu osobistego, reportaż, felieton i inne), uprawianą przez Żydów i przez nie-Żydów, dotyczącą jednak tematu żydowskiego, można będzie podczas tego seminarium przygotować pracę magisterską zarówno o Berku Joselewiczu (żydowski bohater insurekcji kościuszkowskiej), jak i o Żydówkach w salonach niemieckiego oświecenia (słynna Rahel Levin-Varnhagen, opisana przez Hannah Arendt); można będzie zająć się postaciami Żydów w romantyzmie (od Jankiela z Pana Tadeusza począwszy) przez antysemickie poglądy Wincentego (ojca) i Zygmunta (syna) Krasieńskich, a także skomplikowaną i wieloznaczną refleksją Cypriana Norwida (wiersz Żydowie polscy) albo pochylić nad losem i dziełem Heinricha Heinego (najwybitniejszego z niemiecko-żydowskich poetów XIX stulecia); można będzie pisać o Żydach u Orzeszkowej (Meir Ezofowicz, Eli Makower), Konopnickiej (Mendel Gdański), w powieściach Prusa, wierszach Wiktora Gomułkiewicza (El mole rachmim), Józefa Ignacego Kraszewskiego (niewielu z nas wie, że znał

hebrajski!) czy Władysława Reymonta (Ziemia obiecana, którą świetnie się czyta porównawczo z Braćmi Aszkenazy I. J. Singera) a także zająć się dyskusjami na temat emancypacji Żydów polskich i niemieckich na łamach XIX-wiecznej prasy; wreszcie twórczość Bolesława Leśmiana, Juliana Tuwima i Ireny Tuwim, Jana Brzechwy, Antoniego Słonimskiego, Zuzanny Ginczanki, Krzysztofa Kamila Baczyńskiego, Tadeusza Różewicza, Piotra Matywieckiego, Piotra Sommera, Ryszarda Krynickiego – by wymienić największych spośród poetów XX stulecia, a także tych, którzy pisali o losach żydowskich empatycznie, jak Józef Wittlin, Władysław Broniewski, Julia Hartwig, Jerzy Ficowski, Czesław Miłosz, Zbigniew Herbert, Wisława Szymborska – może być przedmiotem dociekań podczas naszego seminarium. Kto ceni dowcip XX-lecia międzywojennego, może zajrzeć do „Wiadomości Literackich”, kogo interesuje życie Żydów polskich opisane w międzywojniu przez nich samych, może pisać o fenomenie „Naszego Przeglądu”, kto inny zastanowi się nad fenomenem literatury polsko-żydowskiej (opisanym przez Eugenię Prokop-Janiec). W kręgu naszych zainteresowań mieszczą się biografie i dzieła Janusza Korczaka oraz jego znakomitych współpracownic – Stefanii Wilczyńskiej czy Esterki Winogronówny, jak również wybitne dzieła i potworne losy samobójców czasu Zagłady i po Zagładzie: Stefana Zweiga, Waltera Benjamina, Paula Celana spośród Żydów niemieckich, Bohdana Wojdowskiego – spośród polskich, a także tych, którzy zapisali w swych językach ginącą kulturę (I. B. Singer, Nelly Sachs) i zostali za to nagrodzeni literackim Noblem. Interesują nas wszelkie ujawnienia, „wyjścia z szafy” – jak to w Czarnych sezonach (i kolejnych autobiograficznych książkach) Michała Głowińskiego. Będziemy zaglądać do Archiwum Ringelbluma i korzystać z tego, co proponuje Muzeum Historii Żydów Polskich POLIN, zajmować się miejscami pamięci i niepamięci zbiorowej (getta, synagogi, warszawski Muranów, Brama Grodzka w Lublinie), a także literackim i kulturowym obrazem miast takich, jak Łódź, Warszawa, Kraków czy Lublin, Berlin czy Wiedeń.

Wszelkie ujęcia komparatystyczne, przekładowe (dotyczące języków polskiego i niemieckiego), edukacyjne (twórcza re-lektura lektur szkolnych), mikrohistoryczne, interpretacyjne, teoriopoznawcze i intersemiotyczne – są podczas tego seminarium uprawnione, jeśli będą jakkolwiek dotyczyć żydowskiej tematyki literackiej, tożsamościowej lub /i kulturowej – zarówno podmiotowo (Julian Tuwim czy Janusz Korczak jako piszący polscy Żydzi – niekoniecznie i nie zawsze na tematy żydowskie), jak i przedmiotowo (wiersz Julii Hartwig Koleżanki – o jej koleżankach-Żydówkach, które zginęły, czy reakcje pisarzy polskich na pogrom kielecki).

Przed nami uczta lekturowa i ciekawe – mam nadzieję – dyskusje seminaryjne. Podczas takich dyskusją rodzą się piękne, twórcze, oryginalne tematy przyszłych magisteriów.

prof. UAM dr hab. Małgorzata Okulicz-Kozaryn
Zakład Badań nad Tradycją Europejską
mok@amu.edu.pl

Termin konsultacji proseminaryjnych: wt. 13:30-15:00, sala 349

Przemiany zbiorowej wyobraźni, osobiste tradycje, prywatne utopie.

Literatura pozytywizmu i Młodej Polski w rodzimej i europejskiej perspektywie

Druga połowa XIX i początki XX wieku to czas intensywnego oddziaływania idei modernizacyjnych, rewizji tradycji, ale też oryginalnych reinterpretacji dawnych idei. Literatura polska w tych przewartościowaniach odgrywała ważną rolę jako płaszczyzna komunikacji, z konieczności pełniąca zastępcze funkcje wobec innych, nieistniejących instytucji życia społecznego, a z drugiej strony stanowiła przecież sferę manifestacji doświadczeń indywidualnych czy też rozmaicie definiowanych grup i środowisk. Literaturze przysługiwał wysoki status, choć poszczególne jej formy i rejestry podlegały skrajnie różnym ocenom i ujęciom – od odrzucenia po afirmację. Ujawniło się to w z jednej strony w utylitarnej redukcji dążeń estetycznych (proza tendencyjna, antypoetycka publicystyka pozytywistów), z drugiej – w religii sztuki (młodopolski estetyzm, dekadentyzm i symbolizm jako idee osobnych światów). Pomiędzy tymi ekstremami sytuowały się rozmaite literackie poszukiwania rozumiane jako społeczna powinność, wspólnotowa misja, intelektualna pasja, ambicja unaukowania sztuki słowa, refleksja moralistyczna, ekspresja, terapia, ucieczka od rzeczywistości bądź sposób nawiązania z nią kontaktu. Lektura dzieł ówczesnych twórców, analiza zamysłów artystycznych i krytycznoliterackich komentarzy do nich – wespół kształtujących pejzaż tego fragmentu historii literatury – dają wiele interesujących okazji do namysłu nad dziewiętnastowiecznymi sposobami pojmowania literatury i jej miejsca w życiu indywidualnym i zbiorowym.

Seminarium adresowane jest do wszystkich osób zainteresowanych literaturą epok pozytywizmu i Młodej Polski, zarówno tych, których już zaintrygowali poszczególni autorzy (Eliza Orzeszkowa? Bolesław Prus? Stanisław Witkiewicz? Jan Kasprówicz? Tadeusz Miciński?)

Maria Komornicka? Bronisława Ostrowska? Zofia Nałkowska? Bolesław Leśmian? Kazimiera Zawistowska? Waław Berent? Jerzy Żuławski?), jak tych, którzy w dziewiętnastowieczności domyślają się źródeł wielu współczesnych problematów i dopiero szukają „swojego tematu”.

Zakres możliwych zagadnień do podjęcia jest szeroki, bohaterami prac mogą stać się klasycy i outsiderzy, w tak zakreślonych ramach mieszczą się także paralele i powinowactwa europejskie (Flaubert, Huysmans, Madách, Conrad, Strindberg), nawiązania międzypokoleniowe i międzyepokowe oraz interdyscyplinarne.

prof. UAM dr hab. Agnieszka Piotrowska-Wojaczyk

Zakład Lingwistyki Antropologicznej

agnieszka.piotrowska-wojaczyk@amu.edu.pl

Termin konsultacji proseminaryjnych: wt. 13:30-15:00, sala 317

Żywa historia języka polskiego

Na seminarium zapraszam Studentów zainteresowanych pisaniem pracy językoznawczej. Mimo że jestem historykiem języka, nie stronię od tematów z zakresu synchronii. Interesują mnie przede wszystkim zagadnienia, które pozwalają ukazać współczesny języka polski jako rezultat przemian, jakie zachodziły w jego strukturze we wcześniejszych okresach istnienia. Preferuję tematy z zakresu leksykologii i leksykografii (zarówno historycznej, jak i współczesnej), ale jestem otwarta również na własne propozycje Studentów.

Pod moim kierunkiem powstały m.in. następujące prace:

Gry onimiczne w dramatach Witkacego;

Nazwy ptaków w Słowniku współczesnego języka polskiego pod red. B. Dunaja;

Zapózyczenia węgierskie we współczesnej polszczyźnie (na podstawie danych słownikowych);

Weryfikacja znajomości haseł z Miejskiego słownika slangu i mowy potocznej oraz słownika

Vasidas.pl. Slang, neologizmy, mowa potoczna wśród użytkowników Internetu;

Innowacje frazeologiczne w sloganach reklamowych sieci Biedronka.

prof. UAM dr hab. Ewa Rajewska

Zakład Literatury XX wieku, Teorii Literatury i Sztuki Przekładu
rajewska@amu.edu.pl

Termin konsultacji proseminaryjnych: wt. 13:30-15:00, sala 228

Przekład literacki – teoria, krytyka, praktyka

Moją propozycję seminaryjną adresuję do osób zainteresowanych zagadnieniami przekładu literackiego. Czy śledzą Państwo decyzje tłumaczki/tłumacza w przekładzie swojej ulubionej obcojęzycznej powieści? Podejrzewają nieścisłości tłumaczeniowe we własnym czytanim eseju? Zastanawiają się, na ile „autorski” jest wkład tłumacza w przekład utworów poetki lub poety, które szczególnie Państwo cenią? Zwracają Państwo uwagę na tłumaczenie kwestii dialogowych podczas oglądania filmu? Porównują różne wersje tłumaczeń? Interesują się biografiami i twórczością (już dziś zapomnianych? najbardziej współczesnych?) tłumaczek i tłumaczy? Krytyką przekładu? Polską recepcją obcojęzycznego utworu i jego oddziaływaniem na literaturę rodzimą? Obcojęzyczną recepcją polskiego utworu w przekładzie i tym, co może on literaturze obcej zaproponować? Porównują Państwo różne wersje tłumaczeń? A może tłumaczą coś Państwo (poezję? piosenki? prozę? artykuły naukowe?) do szuflady?

Zapraszam – przekładoznawstwo/Translation Studies to bardzo szeroka, synkretyczna i niesłychanie dynamicznie rozwijająca się dziedzina, która jest moją pasją. Interesujące Państwa zagadnienia mogą stać się częścią Waszej pracy badawczej, którą opiszą Państwo w swoich książkach magisterskich. Parą językową faworyzowaną na seminarium będzie para: język angielski – język polski, a dziedziną – szeroko pojęta literatura XIX, XX i XXI wieku. W przypadku inaczej sprecyzowanych zainteresowań, uzdolnień i potrzeb będę się starała je uwzględnić – zobaczmy. W razie pytań i wątpliwości proszę o kontakt: rajewska@amu.edu.pl.

prof. dr hab. Agata Stankowska
Zakład Literatury i Kultury Nowoczesnej
stankow@amu.edu.pl

Termin konsultacji proseminaryjnych: Pani Profesor prosi o wcześniejszy kontakt mailowy

Rewersy literatury

Literatura składa się z tekstów literackich. To zdanie brzmi jak truizm, a jednak zawiera najistotniejsze przesłanie dla badaczy i miłośników sztuki słowa. Czytajmy teksty, interpretujmy je po wielokroć z pełną świadomością, że są ważniejsze od wszelakiego rodzaju dyskursów, których używamy, a nawet kontekstów, choć i tych ostatnich pomijać nie sposób. Kontekst jest nieuchronnie wobec tekstu zewnętrzny. Język interpretacji tym bardziej. Ja zaś zapraszam Państwa do postawienia sobie pytania o rewers, o drugą stronę dzieła. Chodzi zatem o impulsy wpisane i wyrażone w poetyce utworu. Płyną one, rzecz jasna, z różnych stron – biografii twórczej, rzeczywistości (jej historycznego i politycznego wymiaru), innych dziedzin sztuki i wiedzy (filozofii i antropologii kulturowej w sposób szczególny). Także z pola autorskiego namysłu nad odbiorcą. Płyną z dialogu z innymi dziełami. Wszystkie te impulsy i ich różnorodne układy zostają przez autora doświadczane i przetworzone w słowo; w formę, która – jak powiedziałby Bolesław Leśmian – jest światopoglądem, wyrażonym w słowie poznaniem, kontemplacją, działaniem. Teksty zmieniają tych, którzy je czytają i świat, któremu zostają ofiarowane. Tworzą kulturę i każdego z nas.

Przedmiotem naszych rozważań będą na seminarium dzieła literackie z XX i XXI wieku.
Serdecznie zapraszam!

prof. UAM dr hab. Monika Szczot
Zakład Nauk Pomocniczych i Edytorstwa
mszczot@amu.edu.pl

Termin konsultacji proseminaryjnych: wt. 13:30-15:00, sala 306

„Stare tematy ludzkości”. Tradycja antyczna i biblijna w literaturze polskiej i europejskiej

Badanie obecności tradycji grecko-rzymskiej i biblijnej w literaturze polskiej i europejskiej może być ciekawe i fascynujące, zwłaszcza jeśli patronują mu słowa Zbigniewa Herberta –poety-kłasyka, wytrawnego znawcy i miłośnika najważniejszych źródeł kultury europejskiej. W jednym ze swoich wywiadów Herbert powiedział, że „istnieje nieskończona możliwość ponawiania starych tematów ludzkości”, których odkrywanie zarówno w literaturze współczesnej, jak i bardziej wymagającej wobec interpretatora literaturze dawnej może stać się przedmiotem interesujących badawczych dociekań. Część spotkań seminaryjnych będzie poświęcona metodologii badań nad recepcją antyku i Biblii, co powinno być pomocne nie tylko przy pisaniu prac dyplomowych, lecz także przy wyborze tematów. Głównym tematem seminarium będzie jednak rozpatrywanie wybranych antycznych i biblijnych tematów, motywów, toposów i archetypów, obecnych w polskiej literaturze dawnej i współczesnej. Interesować nas będą jednak nie tylko zapożyczenia tematyczne, lecz także kontynuacje, nawiązania i wariacje genologiczne, które pokażą związki estetyczne między antykiem a literaturą epok późniejszych. Prace magisterskie mogą więc dotyczyć recepcji antyku grecko-rzymskiego i Biblii w literaturze dawnej albo współczesnej zarówno w jej odmianie wysokiej, jak i popularnej.

prof. dr hab. Piotr Śniedziwski
Zakład Literatury Romantyzmu
piotr.sd@amu.edu.pl

Termin konsultacji proseminaryjnych: śr. 15:15-16:45, sala 226

Romantyczne figury inności

Romantyzm to epoka wewnętrznie sprzeczna, akcentująca zarówno wagę duchowych rozterek człowieka, jak i cielesności, pojmowanej nierzadko w bardzo radykalny sposób, chętnie spoglądająca w przeszłość, ale również wrażliwa na bieżącą chwilę. Wydaje się jednak, że tym, co okazało się ważne dla większości autorów romantycznych, jest doświadczenie inności – być kimś innym, niż się jest, być kimś innym od pozostałych ludzi, nosić piętno wybrańca, ale i wyrzutka, być samotnym w grupie, wyobcowanym pośród swoich. Figury romantycznej inności, bo to im poświęcone będzie seminarium, znajdują się bez wątpienia w samym centrum romantyzmu. Rzecz jasna, inność bywa w utworach romantyków różnie rozumiana i definiowana – można być innym-rzezimieszkiem (*Zbójcy* Schillera), innym-sobowtórem (*Doktor Jekyll i pan Hyde* Stevensona), innym-potworem (*Frankenstein* Shelley). Tym właśnie zagadnieniom poświęcimy seminaryjne lektury oraz dyskusje; będziemy rozmawiać o dziełach polskich oraz europejskich, spróbujemy także stworzyć swego rodzaju katalog bądź mapę romantycznych figur inności, która pozwoli nam spojrzeć na tę epokę jak na zapowiedź współczesnych nam dylematów.

Tematyka prac magisterskich nie będzie jednak zawężona do zjawiska romantycznej inności – po indywidualnych rozmowach możliwy będzie wybór dowolnej problematyki związanej z literaturą romantyczną (niekoniecznie polską).

prof. dr hab. Małgorzata Witaszek-Samborska
Zakład Frazeologii i Kultury Języka Polskiego
msambor@amu.edu.pl

Termin konsultacji proseminaryjnych: śr. 15:15-16:45, sala 318

Zjawiska językowe we współczesnej polszczyźnie

Problematyka z zakresu współczesnej polszczyzny, szczególnie poświęcona leksyce i frazeologii, z otwarciem na propozycje własne seminarzystów. Tematyka najczęściej podejmowana na moich seminariach to:

1. frazeologia polska (zwłaszcza w utworach literackich, tytułach prasowych, publicystyce, internecie);
2. leksyka wybranych pól tematycznych, przykładowo takich jak: słownictwo odzieżowe, kulinarne, kosmetyczne, motoryzacyjne, sportowe itp. (także inne pola proponowane przez studentów);
3. zapożyczenia angielskie w różnych typach tekstów współczesnej polszczyzny;
4. słownictwo i frazeologia w różnych odmianach językowych (socjolekty, profesjolekty) i w różnych gatunkach tekstów;
5. zjawiska językowe w polszczyźnie ogólnej (zwłaszcza medialnej) oraz w utworach literackich (wulgaryzacja, potoczność, socjolektyzacja, obraz świata utrwalaony w tekstach);
6. leksyka i frazeologia regionalna w mowie mieszkańców Poznania i innych miast Wielkopolski;
7. świadomość językowa współczesnych użytkowników polszczyzny;
8. zjawiska z zakresu kultury języka.